

De Vegetatie van Nederland

Deel 1. Inleiding tot de plantensociologie - grondslagen, methoden en toepassingen.

Deel 2. Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden.

J.H.J. Schaminée, E.J. Weeda & V. Westhoff, 1995, Opulus Press, Uppsala/Leiden.

Prijs: f 90,00 per deel (f 82,50 voor leden van Natuurmonumenten, K.N.N.V. etc.)

Recent zijn de eerste twee delen van de serie 'De Vegetatie van Nederland' verschenen. Deze serie boeken, die in totaal uit vijf delen zal bestaan en in 1997 compleet zal worden, is een uitgebreide revisie van en een aanvulling op het bij velen bekende werk van Westhoff & Den Held, 'Plantengemeenschappen van Nederland'.

In het eerste deel wordt een overzicht gegeven van de geschiedenis van het vegetatieonderzoek, de methoden die voor dit type onderzoek worden gebruikt en de mogelijke toepassingen ervan in natuurbeheer en -beleid. Voor de lezers van 'Vlinders' is dit deel van belang om goed te kunnen doorgronden via welke methoden vegetaties beschreven en geclassificeerd kunnen worden. Voor het begrijpen van de inhoud van de overige delen van de serie en van de mogelijke toepassingen van de vegetatiekunde (het laatste hoofdstuk van deel 1) is dit eigenlijk min of meer een vereiste. Voor de niet wetenschappelijk geschoolde lezer zal het echter niet gemakkelijk zijn om een goed overzicht van de materie te krijgen. De tekst is daarvoor, óók gezien het niet bepaald op een lekenpubliek gerichte taalgebruik van de auteurs, te ingewikkeld. Achterin is een lijst van gebruikte termen opgenomen, voorzien van een toelichting. Met behulp van deze lijst kan de lezer in ieder geval de betekenis van de meest gebruikte vaktermen wel ontrafelen. Dit komt de leesbaarheid uiteraard niet ten goede. Wie deze barrière kan overwinnen vindt in deel 1 een zeer volledig overzicht van de vegetatiekunde, met daarin onder meer opgenomen een handleiding voor het maken van een vegetatieopname. Mogelijk verlagen de vele foto's en goed verzorgde illustraties met voorbeelden de leedrempel voor de niet ingewijde, maar geïnteresseerde lezer enigszins.

In deel 2 van 'De Vegetatie van Nederland' worden de plantengemeenschappen van wateren, moerassen, natte heiden en hoogvenen behandeld. Hierbij wordt de indeling in klassen gevolgd die ook door

Westhoff & Den Held werd gebruikt. Nieuw is dat de romp- en derivaatgemeenschappen (zogenaamde 'onverzadigde' vegetaties, waarin veel kenmerkende soorten door natuurlijke of menselijke oorzaken ontbreken) worden behandeld.

Bij de klassen en associaties wordt in aparte paragrafen een overzicht gegeven van (1) andere gepubliceerde namen voor hetzelfde type, (2) zogeheten diagnostische soorten, karakteristieke plantesoorten die voornamelijk in het beschreven vegetatietype worden waargenomen, (3) het milieu waarin het vegetatietype voorkomt, (4) de plaats van het vegetatietype in de bij bepaalde milieu-omstandigheden behorende ontwikkelingsreeks van pionier- naar climaxvegetaties (successie) en de ruimtelijke ligging van het vegetatietype ten opzichte van milieugradiënten of andere vegetaties, (5) de structuur (onder meer bedekking en verticale opbouw), (6) de verspreiding van het vegetatietype in Europa en in Nederland, (7) welke invloeden van buitenaf voor het vegetatietype belangrijk zijn, en welke methoden gebruikt kunnen worden bij het handhaven of juist tegengaan daarvan (het zogenaamde 'extern beheer'), en (7) welke de belangrijkste methoden voor het instandhouden of uitbreiden van het vegetatietype zijn (het zogeheten 'intern beheer').

Bovengenoemde informatie is in het huidige werk uitgebreider en doorgaans overzichtelijker weergegeven dan in het veel beknoptere boek van Westhoff & Den Held. Een zeer belangrijke aanvulling op laatstgenoemde werk zijn de samengevatte ('synoptische') vegetatietabelen, die een uitstekend overzicht geven van de presentie en abundantie van de verschillende plantensoorten in de klasse, en/of in de verbonden en associaties die daartoe behoren. Doordat in deze tabellen óók de Nederlandse soortnamen zijn opgenomen, zijn ze tevens voor de niet-specialist goed te lezen. Het is echter jammer dat in de overige tekst (van deel 2 1) de Nederlandse namen van genoemde plantesoorten niet zijn gegeven. Dat betekent toch voor zeer veel mensen eindeloos zoekwerk in het register, iets dat de leesbaarheid niet bevordert. Ook is het spijtig dat de Nederlandse namen van de plantengemeenschappen (bijvoorbeeld Knopbies-associatie, associatie van Gewone dophel of Veenmosrietland) niet in het register zijn opgenomen. Dat betekent dat de niet met de wetenschappelijke namen vertrouwde gebruiker meer moeite zal hebben een bepaald vegetatietype (terug) te vinden.

Bij elke klasse zijn ook figuren gepresenteerd, die bedoeld zijn om op een beknopte en overzichtelijke manier bepaalde basisinformatie te geven, bijvoorbeeld over de indeling van het betreffende vegetatietype in het hiërarchische systeem, de verdeling van de soorten over de grootste plantenfamilies, enzovoort. Deze figuren worden echter over het algemeen

Boeken-nieuws

pas na uitgebreide bestudering enigszins duidelijk. Voor de lezer die minder met dit type diagrammen vertrouwd is zal de informatie die in deze figuren opgeslagen ligt waarschijnlijk niet makkelijk ontsloten worden. Over het algemeen gaat het echter om gegevens die voor de niet-specialist van minder essentieel belang zijn bij het gebruik.

Vlindersoorten zijn sterk afhankelijk van de vegetatie op een bepaalde plek. De nectar- en waardplanten van vlinders hebben uiteraard vaak een karakteristieke plaats in één of meer plantengemeenschappen. Bovendien worden veel structuurelementen van de vegetatie (bijvoorbeeld bomen, of overgangszones) door vlinders gebruikt, onder andere voor oriëntatie, temperatuursregulatie, en als afbakening van territoria. In Bink's 'Ecologische Atlas van de Dagvlinders van Noordwest-Europa' zijn de plantengemeenschappen waarin een vlindersoort met name wordt waargenomen aangeduid volgens het systeem dat in 'De Vegetatie van Nederland' wordt beschreven. De hier besproken boeken zijn dus een prima aanvulling op dit werk. Ook de informatie over het beheer van de verschillende plantengemeenschappen is een aantrekkelijk aspect, en kan een belangrijke rol spelen bij het ontwikkelen van een meer vlindervriendelijk (oftewel: dier-vriendelijk) beheer van natuurreservaten. Wij hopen dat de serie in dit opzicht bij zal dragen aan een betere bescherming van dagvlinders. De onderzoeksmedewerkers van De Vlinderstichting zullen deze serie in dit opzicht zeker goed gaan gebruiken.

Gerard Oostermeijer, De Vlinderstichting